

una forma *orenola* 'oreneta' (veg. supra), no és necessari veure-hi un procés fonètic poc usual; s'hauria fet més aviat d'*oronell* per l'analogia d'*orenol*. *Oronellada* 'multitud d'oronelles': un ex. del mall. S. Galmès en *AlcM*; *oronellum* amb valor d'*oronellam* és usual segons el mateix diccionari a Men. i Mall.

¹ Se'n coneixen a més les espècies: *oreneta de cul blanc* o *de cua blanca* (*Hirundo* o *Delichon urbica*), *oreneta de ribera* (*Riparia riparia*), *oreneta roquera* o simplement *roquerol* (*Hirundo rupestris*), *oreneta* *cua-rogenca* (*Hir. daurica*); a més, hi ha *oreneta de mar*, dit de l'au palmípeda, especialment *Sterna caspia*; se'n troba un ex. en l'escriptor S. Juan i Arbó: «Estigueren disparant contra les *orenetes de mar*, que amb llur vol confiat arran dels senillars, oferien blancs fàcils» (*Terres de l'Ebre*, Bna. 1947, p. 120).

² Per a l'evolució vocàlica, veg. JCoromines, *LleuresC*, pp. 200, 251. En el cas de l'evolució d'*oronella*, la presència d'una variant *orenella* en alguns textos antics i en certs parlars actuals sembla indicar que el desenvolupament havia estat *oronella* > *orenella* > *oronella* (amb assimilació), però és possible que en algunes parts s'hagués passat directament d'**eronella* a *oronella* per assimilació vocàlica.

³ El cast. *golondrina* també conté un sufix de diminutiu (-ina): *golondrina* < *golondre* (< **erondre*) + *ina*; veg. DECH IV, 164-5, on s'hi refereix a més a l'evolució de les variants dels altres parlars hispànics i a la de les principals formes gallo-romàniques. — ⁴ M. Sanchis Guarner té un estudi de conjunt important: «Els noms catalans de l'oronella (*Hirundo rustica*)», en *Studia Philologica: Homenaje Dámaso Alonso III* (Madrid 1963), 381-96; citem d'allí copiosament. — ⁵ *AlcM* citant aquest passatge de l'ed. de Miquel i Planas duu *orenetes*. — ⁶ El mateix sufix reapareix en el sard *rúndula*, grod. *róndula* (REW, 4146); Meyer-Lübke allí suggereix que la base **HIRUNDŪLA* d'aquestes formes pot ser formada de **HIRUNDELLA* per regressió; pot ser tracti d'un **HIRUNDILE* (de *HIRUNDINE*, per dissimilació) ajustat als mots amb el sufix àton -ŪLA. Altrament notem que la conservació de la *o* posttònica davant *l* es dona sovint en català: *espígol* *SPICULUM*, *cèrcol* *CIRCULUS* (al costat de *cercle*). — ⁷ PVerdaguer (*Lect. escol. ross.*, Bna. 1966, p. 223, n. 7) dóna *orenola* com a usual al Rosselló. — ⁸ Aquesta forma apareix en alguns escriptors: «La pluja pronosticada per las *aurenetes* ab son bellugueig i revoladissa ---» (Pons i Massaveu, *L'auca*, p. 16); «La *aurenetes* se serveix de la celidònia per donar la vista als seus fills» (Cels Gomis, *Zool. pop. cat.*, Barcelona 1910, p. 307). — ⁹ En realitat, *DFA* inclou també *oronella*, *oronell* i *orenola* com a altres formes acceptables en la llengua literària. — ¹⁰ Notem que a la zona occidental on es dóna *orineta*, la *e* de *-eta* té timbre tancat (segons és normal i contra la pronúncia del dial. or. que té *e* oberta) i a més la *e* àtona no es confon en la vocal neutra com en el dial. or.; en aquestes condicions la dissimilació de la *e* àtona interna d'*oreneta* és ben possible; una in-

fluència per part d'*oriol*, ocell comú, no es pot descartar, i en efecte deu ser decisiva en el cas de *orinella* que s'ha recollit a la zona or. i en Alger. — ¹¹ JCoromines, *EntreDL* II, p. 44. — ¹² Un exemple en J. Serres, *Poesies pop. gandesanes* (Gandesa 1917): «En les montanyes veïnes, / àguiles, gralles i corps, / *oronetes* i falcilles» (p. 37). — ¹³ Notem, a més, que *oro-* apareix en una sèrie de refranys que cita SGuarner (*l. c.*, p. 391) del *Folk. tortosí* de Moreyra: «Més caga un bou que cent *oronetes*», i el famós refrany «Una *oroneta* no fa estiu». — ¹⁴ A. Ayza Roca (*l. c.*, p. 84) el dóna com a nom de peix. — ¹⁵ CROs en el seu diccionari de 1764 inclou *oroneta* i *oronella* en aquest ordre en un article, i ell mateix usa *oro-* en un escrit seu de 1752: «esco-mença la cacera de *oronetes*» (Ribelles, *Bibl. Val.* III, 477), i igualment Fr. Lluís Galiana: «--- ta neboda no té més cap que una *oroneta*» (*Rond. de Rond.*, 1776, p. 31); Sanelo duu les dues formes, *oroneta* i *oronella*, Lamarca només *oroneta*, mentre Escrig, de Llíria, tot i incloure les dues formes considera *oroneta* més acceptable. L'empra TLlorente en el seu vers: «--- se pert / damunt la mar blava la tendra *oroneta* / que vola al desert» (*Llibret de versos*, València 1914, I, 51); SGuarner (*l. c.*, p. 391) cita a més del *Refraner val.* d'Alberola: «A Sent Macià / l'*oroneta* vé i el tord se'n va». — ¹⁶ Registren la forma sincopada *ornella* Fullana (*Voc. ort. val.*, 460), Alemany (BRAE XVIII, 156) i Pardo en la seva *Fauna val.* (ACCV I, 72). — ¹⁷ Un exemple en el poeta Guillem Colom (a. 1918), que era de Sóller: «Un niu d'*oronelles* sota la teulada» (SGuarner, *l. c.*, p. 390, s. v. *oronella*). — ¹⁸ Fou usat per Costa Llobera: «Només la visita --- l'*orenella* fugitiva», i per A. Costa i Bonet: «Estimau, com Sant Francesc, ja an es llop carnicer, ja a ses gracioses *orenelles* y acuellets del cel» (Sanchis Guarner, *l. c.*, p. 387). Mn. A. Alcover en un vocabulari seu parla de *cabra pel d'orenella* «que té el pel curt i negre per l'estil de les plomes de l'*orenella*» (BDLC IX, 1917, 208). — ¹⁹ SGuarner (*l. c.*, p. 378) cita de *L'ocell de les cireres* (1958) del poeta E. Brazés (de Ceret): «Damunt el portal / va i ve l'*orendola*, / mou enrenou el pardal / dins l'aire s'envola»; un altre exemple del mateix poeta allí. — ²⁰ Exemples en Saisset: «Malfia-te, pobret, de la cruela *olendra* / qu'és en cerca pels seus petits; / si la veues de lluny, fuig! que si te pot prendre / adiu amor» (*Catalanades*, 180) i en J. S. Pons: «les *aulendres* volaran a ran dels teulats a barbacana» (*Revue Cat.*, Perp., VI, 1912, 273). — ²¹ Fou usat per J. S. Pons («La gràcia onejant de l'*oréndol*») i per J. P. Cerdà («El pa s'acaba, el vi va car, / el putam arrenge uns caps d'*oréndol* / en els fils elèctrics dels bars»), SGuarner, *l. c.*, p. 386. — ²² La forma *golondrina* que figura al costat d'*oranola* en el *ThPu.* (1575), p. 45, tot i la seva fatxada potser no sigui del tot un castellanisme de València, on OPou escriví el seu text; cf. la forma *gundurina* que apareix com a mot mossàrab en l'arag. Abenbeclarix (c. 1106), i